ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudkyň JUDr. Barbary Pořízkové a Mgr. Daniely Zemanové v právní věci žalobce: **S. L.,** zastoupeného JUDr. Eugenem Zálišem, advokátem se sídlem Rudolfovská 34, České Budějovice, proti žalovanému: **Finanční ředitelství v Českých Budějovicích,** se sídlem Mánesova 3a, České Budějovice, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 2. 2008, č. j. 437/08-1100, ve věci dodatečného výměření daně z příjmů fyzických osob, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 22. 4. 2008, č. j. 10 Ca 60/2008 - 17,

takto:

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 22. 4. 2008, č. j. 10 Ca 60/2008 - 17, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Včas podanou kasační stížností se žalobce (dále jen „stěžovatel“) domáhá zrušení shora označeného usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích (dále jen „krajský soud“), kterým bylo řízení o jím podané žalobě proti rozhodnutí žalovaného (dále jen „odvolací orgán“) ze dne 11. 2. 2008, č. j. 437/08-1100, ve věci dodatečného výměření daně z příjmů fyzických osob za rok 2002 ve výši 3 762 272 Kč, dle ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“), zastaveno pro nezaplacení soudního poplatku.

Stěžovatel se v kasační stížnosti opírá o důvod uvedený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s."), ve znění pozdějších předpisů, namítá tedy nezákonnost rozhodnutí o zastavení řízení. Uvádí, že krajský soud zastavil řízení ve smyslu § 47 písm. c) s. ř. s. s odkazem na § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích. Soud své rozhodnutí odůvodnil tak, že žalobci, resp. jeho právnímu zástupci bylo doručeno usnesení obsahující výzvu k zaplacení soudního poplatku ve výši 2000 Kč dne 15. 4. 2008 a do dne vydání napadeného rozhodnutí o zastavení řízení tento poplatek zaplacen nebyl, a to ačkoli byl stěžovatel poučen o tom, že nezaplatí-li poplatek do 3 dnů od doručení tohoto usnesení, soud po marném uplynutí stanovené lhůty řízení zastaví. Rozhodnutí považuje stěžovatel za nesprávné a má za to, že mělo být ve smyslu § 9 odst. 7 zákona o soudních poplatcích zrušeno, neboť stěžovatel zaplatil soudní poplatek v týž den, tj. 23. 4. 2008, kdy jeho právnímu zástupci bylo doručeno kasační stížností napadené usnesení o zastavení řízení. Vychází přitom z názoru Ústavního soudu obsaženého v nálezu Pl. ÚS 2/07 (bod 17. a 21.), podle nějž je splněna poplatková povinnost zaplacením soudního poplatku ještě dne, kdy je doručeno usnesení o zastavení řízení z důvodu nezaplacení soudního poplatku. Navrhuje proto, aby usnesení krajského soudu bylo zrušeno a věc byla vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, a stěžovatel je zastoupen advokátem. Poté přezkoumal napadené usnesení krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.), zkoumal při tom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Ze spisu Nejvyšší správní soud ověřil, že usnesení krajského soudu ze dne 22. 4. 2008, č. j. 10 Ca 60/2008 - 17, bylo právnímu zástupci stěžovatele skutečně doručeno dne 23. 4. 2008 a soudní poplatek ve výši 2000 Kč v kolkových známkách byl dle otisku razítka podatelny soudu uhrazen téhož dne, což je v daném případě pro posouzení věci rozhodující skutečností.

K této problematice je úvodem nutno zmínit, že poplatková povinnost vzniká již podáním žaloby [ustanovení § 4 odst. 1 písm. a) zákona o soudních poplatcích] a splnění této povinnosti není vázáno až na výzvu soudu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 6. 2004, č. j. 7 As 24/2004 - 49, dostupný na www.nssoud.cz). Zákon o soudních poplatcích v platném znění sice jednoznačně spojuje povinnost zaplatit soudní poplatek s okamžikem podání návrhu k soudu, ale zároveň umožňuje předejít následkům jeho nezaplacení tím, že dává navrhovateli možnost zaplatit poplatek až na základě výzvy soudu ve lhůtě soudem stanovené podle ustanovení § 9 odst. 1 a 2 zákona o soudních poplatcích, případně zaplatit jej

ještě předtím, než usnesení o zastavení řízení nabude právní moci (ustanovení § 9 odst. 7 téhož zákona). Podle tohoto ustanovení (na něž se také stěžovatel v kasační stížnosti odvolává) soud rozhodující ve věcech správního soudnictví, který vydal usnesení o zastavení řízení, toto usnesení zruší, je-li soudní poplatek uhrazen dříve, než usnesení nabylo právní moci. Nabude-li však usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení poplatku právní moci, poplatková povinnost zaniká.

Z dikce citovaného ustanovení je naprosto zřejmé, že ve věcech správního soudnictví je nejzazším termínem pro úhradu soudního poplatku den nabytí právní moci rozhodnutí. Zároveň je třeba si uvědomit, že stanoví-li zákon o soudních poplatcích, že soudní poplatek lze zaplatit dříve, než usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku nabylo právní moci, nejde tu o stanovení lhůty ani zákonné ani soudcovské, proto se při aplikaci tohoto právního předpisu není možno držet stejných pravidel, která se uplatňují při počítání běhu lhůt (tzn. že se nepoužije ani speciální ustanovení § 40 odst. 4 s. ř. s.). Okamžik zaplacení poplatku proto může být určen pouze znehodnocením (obliterací) kolkové známky soudem.

Toto ustanovení je možno vnímat jako poslední zákonem stanovenou možnost, jak negativním (a definitivním) následkům nezaplacení soudního poplatku zabránit. Zákon o soudních poplatcích toto „*změkčující*“ ustanovení jinak striktně stanovených procesních pravidel [vazba na procesní předpis v rámci řízení před správními soudy je uskutečněna prostřednictvím § 47 písm. c) s. ř. s., který stanoví, že: „*soud řízení usnesením zastaví, stanoví-li tak tento nebo zvláštní zákon*“ - odkaz pod čarou pak za zvláštní zákon prohlašuje zákon o soudních poplatcích] obsahuje z toho důvodu, že zaplacení soudního poplatku je právní skutečností, která se svými důsledky přibližuje podmínkám řízení, a může za určitých okolností omezit Ústavou garantované právo každého na přístup k soudu, resp. právo domáhat se svých práv u nezávislého a nestranného soudu (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod), přičemž zároveň nelze přehlédnout, že i toto právo je na ústavní úrovni podmíněno dodržením „*stanoveného postupu*“, jímž je třeba rozumět dodržení všech zákonem stanovených podmínek souvisejících s podáním příslušného návrhu, mj. tedy i zaplacení soudního poplatku. I Ústavní soud ostatně ve svém nálezu ze dne 13. 11. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 2/07, na nějž se stěžovatel v kasační stížnosti odvolává, konstatoval, že poplatková povinnost je i v jiných právních řádech běžnou podmínkou vydání meritorního rozhodnutí, a vyjádřil zároveň své přesvědčení, že „*oproti předcházející právní úpravě, kdy bylo možno poplatek ze správní žaloby dodatečně zaplatit jen ve lhůtě stanovené soudem ve výzvě, se nyní výzvou stanovená lhůta fakticky prodlužuje ještě o dobu, kterou bude správnímu soudu trvat vydání usnesení, resp. jeho doručení, což není dle přesvědčení Ústavního soudu doba zanedbatelná...*“ (srov. také nález ze dne 16. 3. 2000, sp. zn. III. ÚS 59/2000). Využití možnosti, kterou poskytuje navrhovateli „*záchranné*“ ustanovení zákona o soudních poplatcích, je tedy plně v dispozici účastníka řízení, který dal podnět k zahájení

řízení podáním návrhu k soudu (v této souvislosti se hodí připomenout zásadu *vigilantibus iura scripta sunt* aneb právo přeje bdělým uplatňovanou v kontinentálním evropském právu již od dob římských). Jestliže tedy zákon takovou možnost poskytuje, nelze postihovat stěžovatele za to, že jí využil.

Dále je třeba konstatovat, že rozhodnutí soudu ve věcech správního soudnictví nabývá právní moci v souladu s § 54 odst. 5 a § 55 odst. 5 s. ř. s. dnem, kdy bylo doručeno účastníkům. Pro účely zákona o soudních poplatcích však nelze v zájmu právní jistoty a s ohledem na to, co bylo uvedeno shora, za okamžik, kdy nastanou účinky řádného doručení, považovat okamžik, kdy se tak v konkrétním případě skutečně stane (převzetí písemnosti ze strany adresáta), ale tyto účinky je nutno vztahovat až k poslednímu okamžiku příslušného dne (promeškání tohoto okamžiku však již žádným způsobem nelze zhojit). Tento výklad je plně v souladu se stávající judikaturou Nejvyššího správního soudu (srov. rozsudek ze dne 17. 4. 2008, č. j. 5 Afs 1/2007 – 172, www.nssoud.cz), je výkladem zákona *in favorem* ústavně zaručených práv účastníka řízení, a je proto zároveň výkladem ústavně konformním (viz shora).

V nálezu ze dne 11. 9. 2001, sp. zn. II. ÚS 738/2000, se Ústavní soud postavil na stanovisko, že z ústavněprávního pohledu je nutno stanovit podmínky, za jejichž splnění má nesprávná aplikace jednoduchého práva obecnými soudy (tzn. i soudy rozhodujícími ve správním soudnictví) za následek porušení základních práv a svobod. Ústavní soud spatřuje tyto podmínky v následujících okolnostech: „*Základní práva a svobody v oblasti jednoduchého práva působí jako regulativní ideje, na něž obsahově navazují komplexy norem jednoduchého práva. Porušení některé z těchto norem, a to v důsledku svévole (např. nerespektováním kogentní normy) anebo v důsledku interpretace, jež je v extrémním rozporu s principy spravedlnosti (např. přepjatý formalismus), pak zakládá dotčení na základním právu a svobodě*“. Pokud by v posuzovaném případě Nejvyšší správní soud ponechal v platnosti přezkoumávané usnesení krajského soudu o zastavení řízení, dopustil by se v intencích shora nastíněných ústavněprávních hledisek chybné interpretace dotčeného ustanovení zákona o soudních poplatcích, neboť kasační soud nemá žádnou pochybnost o tom, že by soudní poplatek ze strany stěžovatele nebyl zaplacen v den doručení napadeného usnesení.

Z důvodů výše uvedených proto Nejvyšší správní soud usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení, v němž je tento soud podle odst. 3 citovaného ustanovení vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne podle § 110 odst. 2 s. ř. s. krajský soud v novém rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. července 2008

JUDr. Radan Malík
předseda senátu